

The Role of Cyber Victimization, Peer Bullying and the Dark Triad in Predicting Cyberbully and Non-Cyberbully Adolescents

Rüstem Göktürk HAYLI, Fırat University, ORCID ID: 0000-0003-3160-6534
Yüksel ÇIRAK, İnönü University, ORCID ID: 0000-0001-8325-9680

Abstract

The aim of this study is to determine to what extent adolescents' cyber victimization, peer bullying, dark triad personality traits, risk behavior, and prosocial behaviors predict cyberbully and non-cyberbully adolescents. This research is a descriptive quantitative research conducted in cross-sectional design and exploratory correlational model. A total of 952 students studying at 9 faculties and 1 vocational school at İnönü University in the 2021-2022 academic year participated in the research. Revised Cyberbullying/Victimization Inventory 2, Peer Bullying Scale, Short Dark Triad Scale Turkish Form, and personal information form were used as data collection tools in the study. The data of the study were analyzed by percent-frequency analysis and logistic regression analysis. As a result of the research, it was determined that 47% of the adolescents in the sample were involved in the cyberbullying process as a bully, victim, or bully/victim (both bully and victim); 53% of them were not involved in cyberbullying. It was determined that 30% of the adolescents are cyberbullies, 40% are cyber victims, 7% are only cyberbullies, 17% are only cyber victims, and 23% are bullies/victims. In the logistic regression model obtained, it was determined that there was a relationship between cyberbullying and the predictive variables in the study. It was determined that the goodness of fit of the model was sufficient, and the model explained 22.5% of the variance in cyberbullying. It was determined that the model accurately classified cyberbully and non-cyberbully adolescents at the rate of 78.7%, and cyber victimization, peer bullying, Machiavellianism, and psychopathy made significant contributions to the prediction of cyberbully and non-cyberbully adolescents.

Keywords: Cyberbullying, peer bullying, dark triad.

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 24, No 1, 2023
pp. 420-448
DOI
10.17679/inuefd.1224522

Article Type
Research Article

Received
26.12.2022

Accepted
23.04.2023

Suggested Citation

Haylı, R. G. & Çırak, Y. (2023). The role of cyber victimization, peer bullying and the dark triad in predicting cyberbully and non-cyberbully adolescents. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 24(1), 420-448. DOI: 10.17679/inuefd.1224522

This article was produced from the doctoral thesis accepted by İnönü University Institute of Educational Sciences in December, 2022. It was presented as an oral presentation at the 5th International Ankara Multidisciplinary Scientific Studies Congress on 27-29 January 2023.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

One of the most important negative consequences of the serious increase in the rates of internet and social media usage is cyberbullying (Patton et al., 2014; Radovic et al., 2017; Whittaker & Kowalski, 2015). As a result of adolescents' high levels of internet and social media use (Berson & Berson, 2003; Subrahmanyam et al., 2009), cyberbullying is considered as a situation that negatively affects adolescents (David-Ferdon & Hertz, 2007; Hinduja & Patchin, 2013; Mishna et al., 2012). The frequent occurrence of cyberbullying behaviors among adolescents shows that cyberbullying is an important problem that needs to be examined. Findings in the literature indicate that there is a positive relationship between cyberbullying and cyber victimization (Sticca et al., 2013; Varghese & Pistole, 2017), peer bullying (Hinduja & Patchin, 2008; Kowalski et al., 2012; Raskauskas & Stoltz, 2007) and dark triad personality traits (Goodboy & Martin, 2015; Pabian et al., 2015; Van Geel et al., 2017).

Considering the studies in the literature examining the relationship between cyberbullying and cyber victimization, peer bullying and the dark triad, it was seen that the relationship between these variables and cyberbullying was generally examined separately. No research has been found that examines the relationship between all these variables and cyberbullying at the same time. These variables, which are discussed in separate studies related to cyberbullying, are discussed within the scope of a single study in this study. In addition, there is no study conducted in Turkey that simultaneously examines the relationships between cyberbullying and cyber victimization, peer bullying and the dark triad. Findings from this study may help parents, teachers, and psychological counselors at school to determine more easily what issues to focus on in order to prevent and eliminate cyberbullying behaviors of adolescents, thus enabling them to make more accurate interventions.

Purpose

The main purpose of this research is to determine the level of involvement of adolescents in the cyberbullying process and to determine to what extent cyber victimization, peer bullying, and dark triad personality traits predict cyberbully and non-cyberbully adolescents.

Method

This research is a descriptive quantitative research conducted in cross-sectional design and exploratory correlational model. The sample of the study consists of 952 adolescents studying at İnönü University in the 2021-2022 academic year and selected by convenient sampling method. The data of the study were collected using the Revised Cyberbullying/Victimization Inventory 2, Peer Bullying Scale, Short Dark Triad Scale Turkish Form, and personal information form. The data were analyzed by percent-frequency statistics and logistic regression.

Findings

Of the adolescents included in the study, 47.3% (n=451) were involved in the cyberbullying process as a cyberbully, cyber victim or cyberbully/victim, 7.1% (n=68) only bullied during the cyberbullying process, 17.1%. It was observed that (n=163) were involved in

the cyberbullying process only with the role of the victim, while 23.1% (n=220) were both the bully and the victim in the cyberbullying process. In the logistic regression model obtained, it was determined that there was a relationship between cyberbullying and the predictive variables discussed in the research, that the goodness of fit of the model was sufficient and it explained 22.5% of the variance in cyberbullying. It was found that the model obtained correctly classified cyberbully and non-cyberbully adolescents at a rate of 78.7%; It was determined that cyber victimization, peer bullying, Machiavellianism, and psychopathy contributed significantly to the prediction of cyberbully and non-cyberbully adolescents.

Discussion & Conclusion

It is stated that the high level of cyberbullying due to anonymity (Barlett & Gentile, 2012; Chadwick, 2014; Kowalski & Limber, 2007) and the inability to adequately convey social clues (Ang & Goh, 2010; Barlett & Gentile, 2012; Mishna et al., 2009a, 2009b; Slonje et al., 2012) in online environments. Taking revenge on cyber victims (Hinduja & Patchin, 2005; Kowalski et al., 2012, 2014; Livingstone et al., 2011; Mishna et al., 2012) and coping with the tension and stress caused by being a victim of bullying (Agnew, 1992; Anderson et al. Bushman, 2002) are thought to resort to cyberbullying behaviors. The findings that peer bullying predicts cyberbully and non-cyberbully adolescents can be explained by the fact that cyberbullies continue their online bullying behaviors face to face (Beran & Li, 2005), or vice versa, the continuation of face-to-face bullying behaviors online (Li, 2007; Mishna et al., 2009b).

Individuals with dominant Machiavellian personality traits use interpersonal strategies to manipulate others for personal gain, take advantage of the weaknesses of others, and have a tendency to deceive people (Ali & Chamorro-Premuzic, 2010; Barlow et al., 2010; Christie & Geis, 1970; Paulhus & Williams, 2002). Individuals with dominant psychopathy personality traits have a tendency to exhibit destructive behaviors, high impulsivity, recklessness and immoral behavior (Hare, 1999). In addition, they do not feel guilty about their behavior towards others due to their lack of empathy (Del Gaizo & Falkenbach, 2008; Mahmut et al., 2008; Williams & Paulhus, 2004). It can be stated that all these features can increase cyberbullying behaviors (Safaria et al., 2020). The findings that narcissism does not contribute significantly to the prediction of cyberbully and non-cyberbully adolescents can be explained by the fact that the items used in the research to measure narcissism only focus on self-love, arrogance and superiority, exploitation trait of narcissism focused in the sub-dimensions of Machiavellianism and psychopathy.

Based on the results of the research, it is suggested that the interventions to be carried out to cope with cyberbullying behaviors should be in a holistic structure aiming to prevent adolescents from exhibiting bullying behaviors, experiencing cyber victimization, and the dominance of dark triad personality traits, especially Machiavellianism and psychopathy.

Siber Zorba Olan ve Olmayan Ergenlerin Yordanmasında Siber Mağduriyet, Akran Zorbalığı ve Karanlık Üçlünün Rolü

Rüstem Göktürk HAYLI, Fırat Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-3160-6534

Yüksel ÇIRAK, İnönü Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-8325-9680

Öz

Bu araştırmanın amacı ergenlerdeki siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ergenlerin siber zorba olup olmadığını ne düzeyde yordadığını belirlemektir. Bu araştırma kesitsel desende gerçekleştirilmiş betimsel bir nicel araştırma olup keşfedici korelasyonel modelde tasarlanmıştır. Araştırmaya 2021-2022 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesindeki 9 fakülte ve 1 meslek yüksekokulunda öğrenim gören toplam 952 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Yenilenmiş Siber Zorbalık/Mağduriyet Envanteri 2, Akran Zorbalığı Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yüzde-frekans analizi ve lojistik regresyon analizi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda örneklemdaki ergenlerin %47'sinin siber zorbalık sürecine zorba, mağdur veya zorba/mağdur (hem zorba hem de mağdur) olarak dahil olduğu; %53'ünün siber zorbalığa dahil olmadığı saptanmıştır. Ergenlerin %30'unun siber zorba, %40'ının siber mağdur, %7'sinin sadece siber zorba, %17'sinin sadece siber mağdur, %23'ünün ise zorba/mağdur olduğu belirlenmiştir. Elde edilen lojistik regresyon modelinde siber zorbalık ile araştırmada ele alınan yordayıcı değişkenler arasında ilişki olduğu, modelin uyum iyiliğinin yeterli düzeyde olduğu ve siber zorbalıktaki varyansın %22.5'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Elde edilen modelin siber zorba olan ve olmayan ergenleri %78.7 oranında doğru sınıflandırdığı bulunmuş; modeldeki yordayıcı değişkenlerden siber mağduriyet, akran zorbalığı, Makyavelizm ve psikopatinin siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasına anlamlı katkılar sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siber zorbalık, akran zorbalığı, karanlık üçlü.

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 24, Sayı 1, 2023
ss. 420-448

DOI

10.17679/inuefd.1224522

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
26.12.2022

Kabul Tarihi
23.04.2023

Önerilen Atıf

Haylı, R. G. ve Çırak, Y. (2023). Siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasında siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlünün rolü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 420-448. DOI: 10.17679/inuefd.1224522

Bu makale İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından Aralık, 2022 tarihinde kabul edilen doktora tezinden üretilmiştir. 27-29 Ocak 2023 tarihlerinde 5. Uluslararası Ankara Multidisipliner Bilimsel Çalışmalar Kongresi'nde özet sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Siber Zorba Olan ve Olmayan Ergenlerin Yordanmasında Siber Mağduriyet, Akran Zorbalığı ve Karanlık Üçlünün Rolü

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde 20. yüzyılın sonundan itibaren meydana gelen gelişmeler sonucunda içinde bulunduğumuz dönem bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırılmaktadır. Bu çağın en önemli özelliklerinden biri, internet ve internetin hayatımıza getirdiği bir kavram olan sosyal medyanın insan hayatında vazgeçilmez bir hale gelmesidir. Bunun sonucunda internet ve sosyal medya kullanım oranlarında her geçen yıl ciddi düzeyde artış olmaktadır. İstatistiksel veriler incelendiğinde bu durum daha somut bir şekilde fark edilebilmektedir. We Are Social tarafından yayımlanan rapora göre 2022 yılının Ocak ayı itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla internet kullanımı oranı %4 (yaklaşık 192 milyon kişi); sosyal medya kullanımı ise %10.1 (yaklaşık 424 milyon kişi) oranında artmıştır. Bunun sonucunda ise Dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu interneti (%62.5) ve sosyal medyayı (%58.4) aktif bir şekilde kullanır hale gelmiştir. Yine aynı raporda Türkiye'deki günlük ortalama internet ve sosyal medya kullanım sürelerinin dünya ortalamasından fazla olduğu görülmektedir. Günlük ortalama internet kullanım süresi dünya genelinde 6 saat 58 dakika iken Türkiye'de 8 saat; günlük ortalama sosyal medya kullanım süresi dünya genelinde 2 saat 27 dakika iken Türkiye'de 2 saat 59 dakikadır (Kemp, 2022). İnternet ve sosyal medyanın iletişim, eğitim, eğlence ve alışveriş gibi faaliyetleri kolaylaştırarak insanlara birçok fırsatlar sunması, internet ve sosyal medyanın tahmin edilen düzeylerden daha fazla yaygınlaşmasının en önemli nedenlerinden biri olarak gösterilebilir.

İnternet ve sosyal medyanın insan hayatına olumlu etkilerinin yanında birtakım olumsuz sonuçları da mevcuttur (Chisholm, 2006; Patton ve diğerleri, 2014; Radovic ve diğerleri, 2017). İnternet ve sosyal medyanın en önemli olumsuz sonuçlarından birinin siber zorbalık olduğu belirtilmektedir (Whittaker ve Kowalski, 2015). Ergenlerin internet ve sosyal medyanın olumsuz sonuçlarıyla karşılaşma olasılığının ise diğer yaş gruplarındaki bireylere kıyasla daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Aslanbay, 2006; Buckingham, 2002; Elbozan-Cumurcu ve Kaya, 2004; Facer ve Furlong, 2001; Facer ve diğerleri, 2001; Livingstone, 2003; Öztürk ve diğerleri, 2007; Sefton-Green ve Buckingham, 1998; Tarpley, 2001; Valentine ve Holloway, 2002). Bu nedenle internet ve sosyal medyanın ergenlerde hangi olumsuz etkilere neden olduğunun incelenmesine öncelik vermek yararlı olabilir. Zorbalığın internet ve sosyal medyada uygulanan biçimi olan siber zorbalık, internet ve sosyal medyanın ergenler üzerindeki olumsuz sonuçları arasındadır (David-Ferdon ve Hertz, 2007; Hinduja ve Patchin, 2013; Mishna ve diğerleri, 2012). Ergenlerdeki siber zorbalık davranışlarını anlamamanın önemi, ergenlerin yüksek internet ve sosyal medya kullanım oranlarına sahip olması gerçeği ile birlikte düşünülecek olursa daha belirgin hale gelecektir.

Ergenlik dönemine yaklaşık olarak 12 ile 20 yaşları arasındaki bireyler dahil edilmektedir (Csikszentmihalyi, 2022). Dünya Sağlık Örgütü (2022) 10 ile 19 yaşları arasındaki dönemi "ergenlik dönemi" olarak, 15 ile 24 yaşları arasındaki dönemi "gençlik dönemi" olarak tanımlarken ergenlik ve gençlik dönemini kapsayan 10 ile 24 yaş grubundaki bireyleri ise "genç insanlar" biçiminde adlandırmaktadır. Gençlerin sosyal medyanın tutkulu birer kullanıcısı olduğu gerçeği (Patton ve diğerleri, 2014) göz önüne alınırsa, ergenlerin dünyadaki internet ve sosyal medya kullanım ortalamalarının artmasında büyük bir yere sahip olduğu söylenebilir. Ergenlerin yaklaşık %90'ı internet kullanıcısı iken %70'i ise en az bir sosyal medya hesabına sahiptir (Subrahmanyam ve diğerleri, 2009). Chisholm'a göre (2006) 8 ile 18 yaş aralığındaki

çocuklar ve ergenlerin iletişim aygıtlarını kullanma süresi günde ortalama 8 saattir. Berson ve Berson'a göre (2003) 12-18 yaş aralığındaki kız ergenlerin %74'ü gününün büyük bir bölümünü e-posta yoluyla mesajlaşarak veya sohbet sitelerinde geçirmektedir. Bütün bu bilgiler dikkate alınır, ergenlik döneminde internet ve sosyal medya kullanım düzeyinin yüksek olması nedeniyle gençlerin başta siber zorbalık olmak üzere, internet ve sosyal medyanın olumsuz sonuçlarıyla karşılaşma olasılığının diğer gelişim dönemlerindeki bireylere göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Siber zorbalık, "bir birey veya grup tarafından elektronik iletişim biçimleri kullanılarak kendisini kolaylıkla savunamayacak kişi veya kişilere karşı sürekli ve tekrarlayan biçimde yapılan saldırgan ve kasıtlı eylemler" şeklinde tanımlanmaktadır (Smith ve diğerleri, 2008). Günümüzde sözel ve fiziksel şiddet, sanal dünyadaki saldırgan davranışlardan hala daha fazla (Patton ve diğerleri, 2014; Smith ve diğerleri, 2008) görülmesine rağmen ergenler arasındaki şiddetin elektronik şekli, gün geçtikçe artan ve daha fazla araştırma ve önleme çalışması gerektiren dikkat çekici bir toplum sağlığı sorunudur (David-Ferdon ve Hertz, 2007). İlgili alanyazın incelendiğinde ergenler arasında siber zorbalık davranışlarının görülme sıklığının dikkat çekici boyutta olduğu görülmektedir. Ergenler arasında siber zorbalık davranışlarının görülme sıklığını Kowalski ve Limber (2007) %4, Mishna ve diğerleri (2012) %8, Ybarra ve Mitchell (2004) %12, Dehue ve diğerleri (2008) %16, Li (2006) %17, Raskauskas ve Stoltz (2007) %21, Çalışkan-Pala ve diğerleri (2021) ise %65 olarak belirlemiştir. Bu bulgular siber zorbalığın küçümsemeyecek düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Buradan hareketle siber zorbalık davranışları ile ilişkili faktörlerin incelenmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Siber zorbalıkla ilişkili olan faktörlerin başında siber mağduriyet gelmektedir. Siber mağduriyet, en basit ifadeyle, bir bireyin veya grubun, başka birey veya grup tarafından siber zorbalığa maruz bırakılması olarak ifade edilebilir. Mishna ve diğerlerine (2012) göre 10 ile 17 yaşlar arasındaki bireylerin hem siber zorba hem de siber mağdur olma oranı %25.7'dir. Sourander ve diğerleri (2010), Finlandiya'da 13 ile 16 yaşları arasındaki ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada hem siber zorba hem de siber mağdur olma oranının %5.4 olduğunu bulmuştur. Alanyazında siber zorbalık ile siber mağduriyet arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğuna dair bulgular mevcuttur (Bingöl ve Tanrıku, 2014; Erdur-Baker, 2010; Eroğlu ve Güler, 2015; Padır ve diğerleri, 2015; Peker ve diğerleri, 2012; Sticca ve diğerleri, 2012; Şahin ve diğerleri, 2012; Taştekin ve Bayhan, 2018; Ünlü ve diğerleri, 2019; Varghese ve Pistole, 2017). Bütün bu bilgiler ışığında siber mağduriyetin ergenlerin siber zorbalık davranışları için önemli bir faktör olduğu sonucuna varılabilir.

Siber zorbalıkla ilişkisi bulunan bir diğer değişken akran zorbalığıdır. Akran zorbalığı, bir ya da birkaç kişi tarafından diğer bir kişi veya kişilere yönelik tekrarlayıcı ve sürekli biçimde yapılan olumsuz eylemler (Olweus, 1993) şeklinde tanımlanmaktadır. Alanyazında akran zorbalığı ile siber zorbalık davranışları arasında pozitif yönde ilişki olduğu vurgulanmaktadır (Erdur-Baker, 2010; Hinduja ve Patchin, 2008; Kowalski ve diğerleri, 2012). Sticca ve diğerleri (2013) ise akran zorbalığının siber zorbalık için bir risk faktörü olduğu savunmaktadır. Raskauskas ve Stoltz (2007) akran zorbalığının siber zorbalığı yordadığını saptamıştır. Bu bulgulardan hareketle akran zorbalığı davranışları gösteren ergenlerde siber zorbalık davranışlarının görülme olasılığının daha yüksek olduğu söylenebilir. Dolayısıyla akran zorbalığı, siber zorbalığı açıklamada dikkate alınması gereken bir değişken olarak ön plana çıkmaktadır.

Son yıllarda “karanlık üçlü (dark triad)” olarak adlandırılan ve kişiliğin karanlık yönü olarak nitelendirilen narsisizm, Makyavelizm ve psikopati kavramları ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkiler incelenmeye başlamıştır. Narsisizm, bireyin benliğini aşırı büyütmesi, saygınlık, kontrol, başarı ve statü sahibi olma, başkalarının hayran olunma isteği, kendine duyduğu sevginin diğer bireyler tarafından pekiştirilmesi ve kendisine ayrıcalık gösterilme arzusunu içeren bir kişilik boyutudur (Morf ve Rhodewalt, 2001). Makyavelizm, kişisel çıkar elde etmek amacıyla diğer bireylere düşük düzeyde anlayış göstererek sosyal ortamlarda onları kullanma, aldatma ve manipüle etme davranışlarına neden olan kişilik boyutudur (Christie ve Geis, 1970). Psikopati ise yüksek dürtüsellik, sığ duygular, düşük empati ve vurdumduymazlık ile karakterize bir kişilik özelliği (Jonason ve diğerleri, 2013; Paulhus ve Williams, 2002; Tamborski ve Brown, 2011) olup bu kişilik yönü baskın bireyler istediklerini elde edebilmek için suç niteliğindeki ahlak dışı davranışlarda bulunabilmektedir (Hare ve Neumann, 2009). Alanyazın incelendiğinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve siber zorbalık arasında ilişkiler olduğu gözlenmektedir. Goodboy ve Martin (2015) karanlık üçlü kişilik özelliklerinin tamamı ile siber zorbalık arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Van Geel ve diğerlerine (2017) göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisizm ve psikopati, siber zorbalık davranışlarının anlamlı yordayıcılarından bazılarıdır. Pabian ve diğerleri (2015) ise karanlık üçlü kişilik özelliklerinden biri olan psikopatinin siber zorbalığı yordadığını saptamıştır. Bu nedenle karanlık üçlü kişilik özellikleri, siber zorbalık için bir risk faktörü olarak değerlendirilebilir.

Alanyazın incelendiğinde ergenlik dönemindeki bireylerin siber zorbalık davranışları ile ilgili olarak özellikle bu davranışların ortaya çıkmasına neden olabilecek risk faktörlerini birlikte ele alan yeterince araştırma olmadığı, yapılan araştırmaların ise yeterince kapsamlı olmadığı ve risk faktörlerini açıklamada yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ergenlerin siber zorbalık davranışları açısından risk faktörlerinin kapsamlı şekilde araştırılmasına ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Türkiye’de siber zorbalık ile siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü arasındaki ilişkileri aynı anda inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın siber zorbalığa dair bazı risk faktörlerini inceleyerek alanyazına önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir.

Gelişen teknoloji ile zorbalık davranışlarının şekil değiştirdiği ve sanal dünyaya taşındığı, bunun sonucunda ise önemli bir toplumsal sorun haline gelen siber zorbalık davranışlarının ortaya çıktığı söylenebilir. Türkiye’de internet ve sosyal medya kullanım düzeylerinin dünya ortalamalarının üzerinde olmasında ergenlerin bu araçları kullanım oranlarının önemli bir rol oynadığı düşünülmekte ve siber zorbalığın ergenlerde daha sık görüldüğü tahmin edilmektedir. Bu durumun sonucu olarak ergenlerin sanal ortamlardaki zorbalık davranışlarını anlamak, risk faktörlerini belirlemek ve bu tür davranışlara yönelik önleme ve müdahale çalışmalarına katkı sağlamak için bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde ergenlik dönemindeki bireylerde sıklıkla görülen bir özellik olmaya başlayan siber zorbalık, detaylıca incelenmesi gereken oldukça hassas bir konudur. Bu bağlamda, siber zorbalık ile ilişkili yapıların incelenmesi, önlenebilen ve ortadan kaldırılabilen bir davranış olan siber zorbalıkla mücadele edilmesine katkıda bulunabilir. Örneğin akran zorbalığı davranışlarına sahip bir ergenin bu tür davranışlarını sanal ortama taşıyabilme olasılığı yüksek olduğundan ergenlerde akran zorbalığı, siber zorbalık için bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (Li, 2007). Ancak siber zorbalık davranışları sadece akran zorbalığı ile açıklanamaz. Siber mağduriyet de siber zorbalık için oldukça kritik bir faktör olarak

nitelendirilmektedir (Kowalski ve diğeri, 2008; Kowalski ve Limber, 2007; Ybarra ve Mitchell, 2004). Bütün bunlara ek olarak, “Karanlık Üçlü” olarak adlandırılan narsisizm, Makyavelizm ve psikopati gibi bazı kişilik özelliklerinin de siber zorbalık davranışlarına ilişkin üzerinde dikkatlice durulması gereken faktörler olduğu ortaya çıkmıştır (Goodboy ve Martin, 2015; Pabian ve diğeri, 2015; Van Geel ve diğeri, 2017). Sonuç olarak, ergenlerdeki bu davranışların incelenmesi, ergenlerin siber zorbalık davranışlarını geniş bir bakış açısıyla açıklamaya yardımcı olacaktır.

Alanyazında siber zorbalık davranışları ile siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalara bakıldığında, bu değişkenlerin siber zorbalık ile ilişkisinin genellikle ayrı ayrı incelendiği; tüm bu değişkenlerin siber zorbalık ile ilişkisini aynı anda inceleyen bir araştırmaya rastlanmadığı görülmüştür. Dolayısıyla bu araştırma, siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlünün siber zorba olan/olmayan ergenleri ne kadar doğru sınıflandırabildiğini geniş bir ergen örnekleminde veri toplayarak ortaya çıkarmayı amaçlaması açısından özgündür. Böylece, söz konusu bu değişkenlerin, ergenlerde siber zorbalık davranışları için birer risk faktörü olup olmadığı ortaya çıkarılabilecektir. Alanyazında siber zorbalığa dair risk faktörlerine ilişkin ayrı ayrı araştırmalarda ele alınan bu değişkenlerin, burada tek bir araştırma kapsamında ele alınması bu çalışmayı önemli bir hale getirmektedir.

Ergenlerdeki siber zorbalık davranışlarının azaltılmasına yönelik koruyucu, engelleyici ve iyileştirici müdahalelerin verimli şekilde yürütülebilmesinin önemli koşullarından biri, siber zorbalığın risk faktörlerinin kapsamlı biçimde incelenmesidir (Perren ve diğeri, 2012). Bu araştırmadan elde edilen bulgular, psikolojik danışmanlar ve ebeveynlerin, ergenlerin siber zorbalık davranışlarını önlemek ve ortadan kaldırmak için hangi konulara odaklanacaklarını daha kolay belirlemelerini sağlayabilir. Böylece ebeveynler, öğretmenler ve psikolojik danışmanlar, siber zorbalık davranışında bulunan ve bulunmayan ergenleri ayırt eden özellikler hakkında daha net bir fikir sahibi olacakları için siber zorba olan ergenlere yönelik daha doğru müdahalelerde bulunacaklardır. Siber zorbalık davranışları ile ilgili risk faktörlerini bilerek yapılan müdahaleler ise hiç şüphesiz ki istenmeyen bu davranışı azaltmada daha etkili olacaktır. Dolayısıyla bu araştırmanın, ergenlerin siber zorbalık davranışını önlemeye ve azaltmaya yönelik müdahalelerin etkisini test edecek olan araştırmacı ve uygulayıcılara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle siber zorbalığın önlenmesinin ve bu tür davranışlara müdahale edilmesinin amaçlandığı çalışmalarda, bu araştırmanın sonuçlarının dikkate alınması beklenmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı ergenlerin siber zorbalık sürecine dahil olma düzeyini belirleyerek siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ergenlerin siber zorba olup olmadığını ne düzeyde yordadığını saptamaktır. Bu amaç kapsamında ergenlerin siber zorbalığa (zorba, mağdur veya zorba/mağdur olarak) dahil olma oranı belirlenmiş, ardından “Siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü kişilik özellikleri, siber zorba olan ve olmayan ergenleri ne düzeyde yordamaktadır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, kesitsel desende gerçekleştirilmiş betimsel bir nicel araştırma olup siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ergenleri siber zorba olan ve olmayanlar olarak hangi doğruluk düzeyinde sınıflandırdığını belirlemeye yönelik geliştirilen bir

regresyon modelinin sınanmasının amaçlandığı keşfedici korelasyonel bir araştırmadır. Keşfedici korelasyonel araştırmalar, değişkenler arasındaki ilişkileri çözümlyerek önemli bir olayı anlamaya çalışmak veya neden-sonuç ilişkilerini belirlemek amacıyla kullanılır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013). Dolayısıyla söz konusu değişkenler ile siber zorbalık arasındaki ilişkiler çözümlenerek bu değişkenlerin, siber zorba olan ve olmayan ergenleri ne düzeyde sınıflandırdığı incelendiğinden bu araştırma keşfedici korelasyonel bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, İnönü Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 17 ile 20 yaş arasındaki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini İnönü Üniversitesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında dokuz fakülte ve bir meslek yüksekokulunda öğrenim görmekte olan ve uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 1214 öğrenciden oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi, araştırma için veri toplamak amacıyla kolaylıkla ulaşılabilen bireylerin örnekleme dahil edilmesidir (Fraenkel ve diğerleri, 2012). Bu kapsamda, kolay ulaşılabılır olması ve işbirliği yapmaya yatkın fakülte/bölüm yönetimi ve öğretim elemanlarının yer alması nedeniyle araştırma yapmaya uygun fakültelerde çalışmanın yapılması kararlaştırılmıştır. Uygulamanın gerçekleştirildiği dokuz fakülte ve bir meslek yüksekokulunda 2021-2022 eğitim öğretim yılında toplam 18702 öğrenci öğrenim görmektedir. Veri toplama formunun uygulanacağı her sınıfta uygulamaya başlanmadan hemen önce araştırma hakkında öğrencilere bilgi verilmiş; internet kullanan, araştırmaya katılmaya gönüllü ve 17 ile 20 yaş arasındaki öğrenciler belirlenmiş ve araştırmaya bu öğrenciler dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında 1214 ergene uygulanan her veri toplama formu teker teker incelenerek hatalı, eksik ve özen gösterilmeden doldurulduğu tespit edilen 61 form, hiç internet kullanmadığını belirten öğrencilere ait 6 form ve 20 yaşından büyük olduğunu belirten öğrencilere ait 69 form, araştırmadan çıkarılarak geriye kalan 1078 form incelenmiştir. Kalan 1078 formun SPSS 22 programına girişi yapıldıktan sonra oluşan veri setinde hatalı veri kontrolü gerçekleştirilmiş, programa hatalı girildiği fark edilen veriler ilgili veri toplama formu dikkate alınarak düzeltilmiştir. Ardından veriler için aykırı (uç) değer analizi yapılarak aykırı (uç) değer olduğu tespit edilen 126 veri, araştırmaya dahil edilmemiştir. Sonuç olarak araştırmaya dahil edilmeyen verilerin çıkarılması sonucu geriye kalan 952 öğrenciden elde edilen veriler değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmaya dahil edilen ergenlerin %72.1'i (n=686) kadın, %27.9'u (n=266) erkek; yaş ortalamaları 19.04; %43'ü (n=409) birinci, %39.2'si (n=373) ikinci ve %17.9'u (n=170) üçüncü sınıfta; %20.9'u (n=199) Eğitim, %31.6'sı (n=301) Sağlık Bilimleri, %3'ü (n=29) Hemşirelik, %6.8'i (n=65) Mühendislik, %9'u (n=86) İktisadi ve İdari Bilimler, %11'i (n=105) Fen Edebiyat, %7'si (n=67) İletişim, %1.2'si (n=11) Hukuk, %2.1'i (n=20) Spor Bilimleri Fakültesinde; %7.2'si (n=69) ise Malatya Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci başlatılmadan önce İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu'ndan araştırma için etik kurul onayı (25.03.2021 tarihli 2021/7-23 sayılı karar) alınmıştır. Ardından İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile İnönü Üniversitesi Rektörlüğü arasındaki resmi yazışmalar sonucunda İnönü Üniversitesi Rektörlüğü'nden üniversitenin fakülteleri, yüksekokulları ve meslek yüksekokullarında 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde uygulama yapabilmek amacıyla izin (13.04.2021 tarihli 36240 sayılı karar) alınmıştır. Uygulama için gerekli onay ve izin alındıktan sonra uygulama

yapmaya uygun (kolay erişilebilen, uygulamaya izin veren ve işbirliğine yatkın fakülte/bölüm yönetimleri ve öğretim elemanları) 9 fakülte ve 1 meslek yüksekokulunda uygulama yapılmasına karar verilmiştir. Ardından bu fakültelerdeki öğretim elemanlarıyla görüşülerek uygulama için gün ve saat belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, uygulama için daha önce belirlenen gün ve saatlerde sınıflarda bulunan ve araştırmaya katılım sağlama konusunda gönüllü olan öğrencilerden toplanmıştır. Her uygulama öncesinde araştırma hakkında kısaca bilgi verilerek gerçekleştirilecek uygulamanın amacı, önemi ve sadece katılmaya gönüllü olan 20 yaş ve altındaki öğrencilerin katılması gerektiği belirtilmiştir. Uygulamanın yaklaşık 20 dakika sürdüğü gözlenmiştir. Uygulamaların tamamlanması sonucunda öğrencilere uygulanmış 1214 adet veri toplama formu elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda, katılımcıların fakülte/meslek yüksekokulu, cinsiyeti, yaşı ve sınıf düzeyine yönelik sorular bulunmaktadır.

Yenilenmiş Siber Zorbalık/Mağduriyet Envanteri 2

Bu araştırmada ergenlerin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerini ölçmek amacıyla Topçu ve Erdur-Baker (2018) tarafından geliştirilen Yenilenmiş Siber Zorbalık/Mağduriyet Envanteri 2 kullanılmıştır. Bu envanter Erdur-Baker ve Kavşut (2007) tarafından geliştirilen Siber Zorbalık Envanteri'nin Topçu ve Erdur-Baker (2018) tarafından ikinci kez güncellenmiş halidir. Yenilenmiş Siber Zorbalık/Mağduriyet Envanteri 2, iki paralel formdan ve 4'lü Likert (1=hiç, 2=bir kez, 3=iki veya üç kez, 4=üçten çok) puanlama ile değerlendirilen 10 maddeden oluşmaktadır. Bu formlardan biri, siber zorbalık düzeyini belirlemeye yönelik olan "ben yaptım" başlıklı; diğeri ise siber mağduriyet düzeyini belirlemeye yönelik olan "bana yapıldı" başlıklı sütundur. Envanterden alınan yüksek puanlar daha fazla siber zorbalık veya siber mağduriyet deneyimlemiş olma anlamına gelmektedir. Ayrıca envanterden alınan puanları kullanarak, siber zorba/mağdur olma durumunu belirlemeye yönelik bir sınıflama yapmak da mümkündür. Envanterden en fazla 11 puan alan bireyler siber zorbalık/mağduriyet deneyimlemeyen bireyler olarak sınıflandırılmaktadır. 11 puanın üzerinde alan bireyler ise puanı hangi boyuttan aldıklarına göre siber zorba/mağdur olarak adlandırılabilir. Bir birey aynı anda hem siber zorba hem de siber mağdur olarak adlandırılabilir (Topçu ve Erdur-Baker, 2018).

Yenilenmiş Siber Zorbalık/Mağduriyet Envanteri 2'nin Topçu ve Erdur-Baker (2018) tarafından yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda envanterin siber zorbalık ($\chi^2= 303.22$, $sd= 33$, $RMSEA= .06$, $TLI= .91$, $CFI= .93$, $SRMR= .04$) ve siber mağduriyet ($\chi^2= 405.43$, $sd= 33$, $RMSEA= .07$, $TLI= .88$, $CFI= .91$, $SRMR= .04$) boyutlarının her biri için hesaplanan uyum indeksi değerleri envanterin iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Boyutların standartlaştırılmış regresyon değerlerinin siber zorbalık bölümünün .40 ile .65 arasında; siber mağduriyet bölümünün ise .36 ile .73 arasında olduğu gözlenmiştir. Envanterin iç tutarlılık düzeyini belirlemek için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı, siber zorbalık bölümü için .79; siber mağduriyet bölümü için .80 olarak bulunmuştur (Topçu ve Erdur-Baker, 2018).

Akran Zorbalığı Ölçeği

Bu araştırmada ergenlerin akran zorbalığı düzeyini ölçmek amacıyla Shaw ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen ve Arslan (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan Akran Zorbalığı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 5'li Likert (1=yapmadım, 2=bir ya da iki kez yaptım, 3=ayda bir kez yaptım, 4=haftada bir kez yaptım, 5=haftada birkaç kez yaptım) puanlama ile değerlendirilen 10 maddeden oluşmaktadır. Shaw ve diğerleri (2013), ölçeğin tek boyutlu bir yapıda olduğunu belirlemişler ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısını .86 olarak hesaplamışlardır. Arslan (2017) tarafından yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksi değerleri $\chi^2=198.22$, $sd=33$, $p=0.00$, $RMSEA=.11$, $NFI=.94$, $NNFI=.93$, $CFI=.95$, $IFI=.95$, $SRMR=.61$ şeklindedir. Ölçek maddelerinin standartlaştırılmış regresyon değerlerinin .49 ile .68 arasında değiştiği ve tek faktörlü yapıya sahip olduğu belirlenmiştir (Arslan, 2017).

Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu (SD3-T)

Bu araştırmada ergenlerin karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olma düzeylerini ölçmek amacıyla Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu (SD3-T) kullanılmıştır. Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilen ve Özsoy ve diğerleri (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu, 5'li Likert puanlamayla (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=karasızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) değerlendirilen 27 maddeden ve Makyavelizm (1.-9. madde), narsisizm (10.-18. madde) ve psikopati (19.-27. madde) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Narsisizm boyutundaki 11., 15. ve 17. maddeler; psikopati boyutundaki 20. ve 25. maddeler tersine puanlanmaktadır. Özsoy ve diğerleri (2017) tarafından yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu'nun yeterli uyuma sahip olduğu ($\chi^2= 708.38$, $p < .01$, $\chi^2/sd= 2.21$, $TLI= .79$, $CFI= .81$, $RMSEA= .06$); faktör yüklerinin ise .32 ile .69 arasında olduğu saptanmıştır. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu'nun güvenilirlik çalışmaları kapsamında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı narsisizm ve psikopati boyutu için .79; Makyavelizm boyutu için .70 olarak hesaplanmıştır (Özsoy ve diğerleri, 2017).

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler, 952 öğrenciden toplanan veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri SPSS 22 paket programı kullanılarak yüzde-frekans istatistiği ve lojistik regresyon ile analiz edilmiştir. Lojistik regresyon analizi daha çok korelasyonel araştırma desenlerinde kullanılan bir istatistik olup bireyleri, kategorik bir bağımlı değişken bazında ait oldukları gruplara en az hata ile ayırmak için kullanılan bir işlemdir (Tatlıdil, 1996). Lojistik regresyon, bağımlı (yordanan) değişkenin kategorik (sınıflamalı) olduğu durumlar için uygun bir analiz olup bu analizde bireylerin hangi kategorinin üyesi olduğunun tahmin edilmesi amacıyla kullanılacak bir regresyon denklemi oluşturularak bu gruplara ilişkin üyelik tahmini yapılması ve bağımlı (yordanan) değişken ile bağımsız (yordayıcı) değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır (Mertler ve diğerleri, 2021). Bu araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında incelenen bağımlı (yordanan) değişkenin siber zorba olan ve olmayan ergenler biçiminde kategorize edilmesi nedeniyle bu alt problemin lojistik regresyon ile test edilmesine karar verilmiştir. Bu araştırmada siber zorba olan ergenler "1", siber zorba olmayan ergenler "0" olarak kodlanmış ve lojistik regresyon analizinin standart (enter) yöntemi kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Lojistik regresyon analizinin standart (enter) yönteminde

tüm değişkenler bir blok olarak regresyon modelinde yer almakta ve her bir blok için parametre kestirimleri hesaplanmaktadır (Çokluk ve diğerleri, 2018).

Lojistik regresyon analizinde, değişkenlerin dağılımı ile ilgili herhangi bir varsayımın karşılanması gerekliliği yoktur (Tabachnick ve Fidell, 2015). Verilerin analiz edilmesine başlamadan önce lojistik regresyon analizinin ön şartları olan aykırı (uç) değerler, çoklu bağlantı problemi ve örneklem büyüklüğü incelenmiştir. Öncelikle aykırı değerler incelenmiş ve 126 veri, aykırı değer olduğunun belirlenmesi nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir (aykırı değerlerin belirlenmesinde $|z| < 3$ aralığı esas alınmıştır). Dolayısıyla analizlerin gerçekleştirildiği veri setinde aykırı değerlerin yer almadığı belirlenmiştir. Ardından araştırmanın değişkenleri arasında çoklu bağlantı olup olmadığı incelenmiştir. Yordayıcılıktan sapma durumuna yol açması nedeniyle, değişkenler arasındaki korelasyonların yüksek olması durumunda ($r > .90$) çoklu bağlantı probleminden söz edilmektedir (Çokluk ve diğerleri, 2018). Bu araştırmadaki değişkenler arasındaki korelasyonların tamamının .90 değerinden küçük olduğu tespit edilerek (bkz. Tablo 2) çoklu bağlantı probleminin olmadığı belirlenmiştir. Son olarak lojistik regresyon analizinin gerektirdiği örneklem hacimleri de göz önüne alınarak araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığı kontrol edilmiştir. Çokluk ve diğerlerine (2018) göre, lojistik regresyon analizi sonucunda ulaşılan sonuçların kararlı olabilmesi için her bağımsız (yordayıcı) değişkende en az 50 kişilik grupların olması gerekmektedir. Bu araştırmada yer alan beş bağımsız (yordayıcı) değişken (siber mağduriyet, akran zorbalığı, Makyavelizm, narsisizm ve psikopati) ortalama 190 katılımcı ile temsil edilmektedir. Dolayısıyla örneklemin yeterli büyüklükte olduğunu söylemek mümkündür.

Bulgular

Örneklem grubundaki siber zorba (en az bir kez siber zorbalık davranışı sergilemiş), siber mağdur (en az bir kez siber mağduriyet yaşamış), siber zorba/mağdur (hem siber zorba hem siber mağdur), sadece siber zorba (siber zorbalık davranışı sergilemiş fakat hiç siber mağduriyet yaşamamış), sadece siber mağdur (siber mağduriyet yaşamış fakat hiç siber zorbalık davranışı sergilememiş) olan ve siber zorbalığa dahil olmayan ergenlerin sayısı ve yüzdesi hesaplanarak Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Örneklem Grubundaki Ergenlerin Siber Zorbalığa Dahil Olma Düzeyleri

	Grup	n	%
Siber Zorbalık	Siber Zorba Olan	288	30.3
	Siber Zorba Olmayan	664	69.7
	Toplam	952	100
Siber Mağduriyet	Siber Mağdur Olan	383	40.2
	Siber Mağdur Olmayan	569	59.8
	Toplam	952	100
Siber Zorbalık Sürecine Dahil Olma	Sadece Siber Zorba	68	7.1
	Sadece Siber Mağdur	163	17.1
	Siber Zorba/Mağdur	220	23.1
	Siber Zorbalığa Dahil Olmayan	501	52.7
	Toplam	952	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi örneklem grubundaki ergenlerin %52.7’sinin (n=501) siber zorbalık sürecine dahil olmadığı, %47.3’ünün (n=451) siber zorbalık sürecine siber zorba, siber

mağdur veya siber zorba/mağdur olarak dahil olduğu belirlenmiştir. Örneklemi oluşturan ergenlerin %7.1'inin (n=68) siber zorbalık sürecinde sadece zorbalık yaptığı, siber mağduriyet yaşamadığı bulunmuştur. Ergenlerin %17.1'inin (n=163) siber zorbalık sürecine sadece mağdur rolü ile dahil olduğu, siber zorbalık yapmadığı saptanmıştır. Örneklem grubundaki ergenlerin %23.1'inin (n=220) ise siber zorbalık sürecinde hem zorba hem de mağdur olduğu gözlenmiştir. Buna ek olarak, örneklem grubunun %30.3'ünün (n=288) siber zorbalık davranışları sergilediği, %40.2'sinin (n=383) ise siber mağduriyet yaşadığı bulunmuştur.

Siber zorbalık, siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki korelasyon değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Değişkenlere İlişkin Korelasyon Değerleri

Değişken	1	2	3	4	5	6
1) Siber Zorbalık	1	.44*	.56*	.18*	.14*	.22*
2) Siber Mağduriyet		1	.36*	.08*	.05	.04
3) Akran Zorbalığı			1	.26*	.18*	.31*
4) Makyavelizm				1	.35*	.43*
5) Narsisizm					1	.28*
6) Psikopati						1

* $p < .01$

Tablo 2'deki korelasyon değerleri incelendiğinde siber zorbalık ile siber mağduriyet ($r = .44$ $p < .01$), akran zorbalığı ($r = .56$ $p < .01$), Makyavelizm ($r = .18$ $p < .01$), narsisizm ($r = .14$ $p < .01$) ve psikopati ($r = .22$ $p < .01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin siber zorba olan ve olmayan ergenleri ne düzeyde yordadığını belirlemek amacıyla lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analizde öncelikle başlangıç bloğu (Blok 0) ya da başlangıç modeli için -2log olabilirlik (-2log likelihood/-2LL) incelenmiştir. Bu araştırmada başlangıç modeline ait -2LL değerinin 1167.124 olduğu belirlenmiştir.

Lojistik regresyon analizindeki başlangıç modelinde tüm katılımcılar keyfi bir biçimde tek bir kategoride düşünülerek daha çok katılımcının yer aldığı kategoride sınıflandırmaktadır (Field, 2005). Bu araştırmada ele alınan yordayıcı değişkenler açısından durum ele alındığında, başlangıç modelinde elde edilen ilk sınıflandırma sonuçları doğrultusunda örneklemde yer alan tüm ergenler %69.7'lik bir sınıflandırma yüzdesi ile "siber zorba değil" grubunda sınıflandırılmıştır. Bu oran, yordayıcı değişkenlerin modele girmesi ile tekrar hesaplanarak yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkeni ne düzeyde sınıflandırdığına ilişkin bilgi vermektedir. Başlangıç modelinde/eşitlikte yer alan değişkenler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Başlangıç Modelinde/Eşitlikte Yer Alan Değişkenler

Adım 0	β	Standart Hata	Wald	sd	p	Exp(β)
Sabit	-.835	.071	140.162	1	.000	.434

Tablo 3'te başlangıç modelini oluşturan sabit terim, sabit terime ilişkin standart hata, değişkenin anlamlılığını test eden Wald istatistiği, Wald istatistiğinin serbestlik derecesi ve anlamlılık düzeyi ile değişken için hesaplanan odds (olasılık) oranını ifade eden Exp(β), yani üstel lojistik regresyon katsayısı (exponentiated logistic coefficients) (Mertler ve diğerleri,

2021) yer almaktadır. Tablo 4'te ise başlangıç modelinde/eşitlikte yer almayan değişkenler sunulmuştur.

Tablo 4

Başlangıç Modelinde/Eşitlikte Yer Almayan Değişkenler

	Değişkenler	Skor	sd	p
Adım 0	Siber Mağduriyet	177.079	1	.000
	Akran Zorbalığı	136.997	1	.000
	Makyavelizm	26.869	1	.000
	Narsisizm	6.650	1	.010
	Psikopati	26.542	1	.000
Hata Ki-Kare İstatistiği ($\chi^2_{\beta_0}$)		240.024	5	.000

Tablo 4'te görüldüğü üzere, bu araştırmada hata ki-kare istatistiğinin anlamlı [$\chi^2_{\beta_0}=240.024$, $p=.000$] olduğu gözlenmiştir. Bu durum, araştırmadaki bütün yordayıcı değişkenlerin modelin yordama gücünün artmasına anlamlı katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Değişkenlere ait skor değerleri, hangi değişkenlerin modele daha fazla katkıda bulunduğunu göstermektedir. Buradan hareketle modelde en büyük katkının siber mağduriyet değişkeninden geldiği; siber mağduriyeti sırasıyla akran zorbalığı, Makyavelizm, psikopati ve narsisizmin takip ettiği ifade edilebilir.

Bu noktaya kadar yalnızca sabit terimin yer aldığı başlangıç modeliyle ilgili analizlere yer verilmiştir. Sonraki analizlerde ise yordayıcı değişkenlerin modele dahil edilmesi ile oluşan amaçlanan modelin bulgularına değinilmiştir. Amaçlanan modelde öncelikle -2log olabilirlik değeri incelenmiştir. Başlangıç modelinde 1167.124 olan -2LL değeri 924.575 olarak bulunmuştur. Yalnızca sabit terimin yer aldığı başlangıç modeline yordayıcı değişkenler girdiğinde -2LL farkının 242.549 (1167.124-924.575) olduğu belirlenmiştir. Bu farkın anlamlı olması ise amaçlanan modeldeki yordayıcı değişkenlerin modelin yordama gücüne olumlu etkide bulunduğu anlamına gelmektedir.

Amaçlanan modele ilişkin -2log olabilirlik değerinin ardından Omnibus Testi sonuçları incelenmiştir. Model için hesaplanan ki-kare değeri, başlangıç ve sonuç modeli arasındaki fark hakkında bilgi verir. Bu araştırmada adım, blok ve model için ki-kare değeri 242.549 olarak bulunmuş ve bu değer anlamlı ($p=.000$) olduğu belirlenmiştir. Ki-kare değerinin anlamlı olması, sonuç modelindeki yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenlerin sınıflandırılmasına katkıda bulunduğu anlamına gelmektedir.

Amaçlanan lojistik regresyon modelinin yordanan değişkendeki (siber zorba olma/olmama) varyansı açıklama düzeyini belirlemek amacıyla Cox ve Snell R^2 ve Nagelkerke R^2 istatistikleri hesaplanmıştır. Analiz sonucunda Cox ve Snell R^2 değeri .223 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, yordayıcı değişkenler analize dahil edildiğinde modelin yordanan değişkendeki (siber zorba olma/olmama) varyansın %22.5'ini açıkladığı anlamına gelmektedir. Modelin yordanan değişkendeki (siber zorba olma/olmama) varyansı açıklama düzeyine ilişkin başka bir değer olan Nagelkerke R^2 ise .318 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu ise yordayıcı değişkenler modele dahil edildiğinde yordanan değişkendeki (siber zorba olma/olmama) varyansın %31.8'ini açıkladığını göstermektedir.

Lojistik regresyon modeline dahil edilen tüm değişkenlerin ortak yordama gücü açısından modeli bir bütün halinde değerlendirmek amacıyla kullanılan Hosmer ve Lemeshow Testi sonucunun anlamsız olması ($p > .05$) modelin uyumunun kabul edilebilir olduğunu, anlamlı olması ($p < .05$) ise modelin araştırma verileri ile uyumlu olmadığını göstermektedir (Hosmer ve Lemeshow, 2000). Bu çalışmada yordayıcı değişkenler analize dahil olduğu durumda gerçekleştirilen Hosmer ve Lemeshow Testi'ne ilişkin ki-kare değerinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir [$\chi^2(8) = 34.402, p > .05$]. Bu bulguya dayanarak modelin iyi uyuma sahip olduğu söylenebilir. Lojistik regresyon modeli sonucunda elde edilen sınıflandırma sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5*Lojistik Regresyon Modeli Sonucu Elde Edilen Sınıflandırma Durumu*

Gözlenen Durum	Beklenen Durum			
	Siber Zorbalık Durumu		Doğru Sınıflandırma Yüzdesi	
	Siber Zorba	Siber Zorba Değil		
Adım 1	Siber Zorba	138	150	47.9
	Siber Zorba Değil	53	611	92.0
Toplam Doğru Sınıflandırma Yüzdesi				78.7

Tablo 5 incelendiğinde yordayıcı değişkenlere göre yapılan sınıflandırma sonucunda siber zorba olan 288 ergenden 138'inin doğru, 150'sinin yanlış sınıflandırıldığı ve doğru sınıflandırma oranının %47.9 olduğu görülmektedir. Siber zorba olmayan 664 ergenden 611'i doğru, 53'ü yanlış sınıflandırılmış olup doğru sınıflandırma oranı %92'dir. Amaçlanan modelde siber zorba olan ve olmayan ergenlerin toplam doğru sınıflandırma oranı ise %78.7 olarak saptanmıştır. Başlangıç modelinde siber zorba olan 288 ergen ve siber zorba olmayan 664 ergen %69.7'lik bir tahminle sınıflandırılmıştı.

Lojistik regresyon modellerinde her bir yordayıcı değişkenin yordanan değişken üzerindeki kendine özgü katkısını test etmek amacıyla kullanılan istatistiklerden biri, ki-kare dağılımı adındaki özel bir dağılıma sahip ve çoklu regresyondaki t Testine benzer bir istatistik olan Wald istatistiğidir (Morgan ve diğerleri, 2003). Tablo 6'da amaçlanan modelde yer alan değişkenlere ait Wald istatistiği ve amaçlanan modele ilişkin katsayı tahminlerine yer verilmiştir.

Tablo 6*Amaçlanan Modele İlişkin Değişkenlerin Katsayı Tahminleri*

Değişkenler	β	Std. Hata	Wald	sd	p	Exp(β) (%95 Güven Aralığı)	
Adım 1	Siber Mağduriyet	.221	.023	90.014	1	.000	1.248 (1.192-1.306)
	Akran Zorbalığı	.218	.036	36.358	1	.000	1.244 (1.159-1.336)
	Makyavelizm	.029	.014	4.281	1	.039	1.029 (1.002-1.057)
	Narsisizm	-.005	.016	.108	1	.743	.995 (.964-1.027)
	Psikopati	.033	.016	4.028	1	.045	1.033 (1.001-1.067)
	Sabit	-7.535	.624	145.971	1	.000	.001

Tablo 6'da görüldüğü üzere siber mağduriyet yordayıcı değişkenindeki bir (1) birimlik artış siber zorba olma (siber zorba olan ergenler "1" olarak kodlanmıştır) odds'unda %24.8'lik $[(1-1.248).100]$, akran zorbalığı yordayıcı değişkenindeki bir (1) birimlik artış siber zorba olma odds'unda %24.4'lük $[(1-1.244).100]$, Makyavelizm yordayıcı değişkenindeki bir (1) birimlik

artış siber zorba olma odds'unda %2.9'lük $[(1-1.076).100]$, psikopati yordayıcı değişkenindeki bir (1) birimlik artış siber zorba olma odds'unda %3.3'lük $[(1-1.049).100]$ bir artışa neden olmaktadır. Bu bulgular akran zorbalığı, siber mağduriyet, Makyavelizm ve psikopati değişkenlerinin siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasına anlamlı katkılar sağladığını göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada ergenlerin siber zorbalık sürecine zorba, mağdur ya da zorba/mağdur olarak dahil olma oranları belirlenmiş; ardından siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü kişilik özellikleri olan narsisizm, Makyavelizm ve psikopatiye ilişkin puanlarla oluşturulan lojistik regresyon modelinin siber zorba olan ve olmayan ergenleri yordama düzeyi incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin neredeyse yarısının siber zorbalık sürecine dahil olduğu, neredeyse üçte birinin ise siber zorbalık davranışları sergilediği ortaya çıkmıştır. Oluşturulan lojistik regresyon modelinin uyum iyiliğinin yeterli düzeyde olduğu, siber zorbalık ile araştırmanın yordayıcı değişkenleri olan siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlü arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Modeldeki siber mağduriyet, akran zorbalığı, Makyavelizm ve psikopati değişkenlerinin siber zorba olan ve olmayan ergenleri anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi “ergenlerin siber zorbalığa (zorba, mağdur veya zorba/mağdur olarak) dahil olma oranı nedir?” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırmanın sonucunda ergenlerin %52.7'sinin siber zorbalık sürecine dahil olmadığı, %47.3'ünün siber zorbalık sürecine siber zorba, siber mağdur veya siber zorba/mağdur olarak dahil olduğu, %7.1'inin siber zorbalık sürecine sadece zorba, %17.1'inin sadece mağdur, %23.1'inin zorba/mağdur olarak dahil olduğu bulgulanmıştır. Ergenlerdeki toplam siber zorbalık oranının %30.3, toplam siber mağduriyet oranının ise %40.2 olduğu bulunmuştur. Araştırmada siber zorbalığa dahil olma düzeylerine ilişkin elde edilen bu sonucun ciddi boyutlarda olduğu görülmektedir. Siber zorbalığa dahil olmaya ilişkin alanyazındaki diğer bazı araştırmalarda elde edilen oranlar da benzer şekildedir. Azami ve Taremian'a (2021) göre ergenlerde siber zorbalığa dahil olma oranı %50, sadece siber zorba olma oranı %8, sadece siber mağdur olma oranı %11, zorba/mağdur olma oranı ise %31; Mishna ve diğerlerine (2012) göre ergenlerde siber zorbalığa dahil olma oranı %50, sadece siber zorba olma oranı %8, sadece siber mağdur olma oranı %23, zorba/mağdur olma oranı ise %25'tir. Arıçak (2009) üniversite öğrencilerinde siber zorbalık oranını %20, siber mağduriyet oranını %54, siber zorba/mağdur olma oranını %18; Dilmaç (2009) ise üniversite öğrencilerinde siber zorbalık oranını %23, siber mağduriyet oranını %55, siber zorba/mağdur olma oranını %20 olarak bildirmiştir. Burada bahsedilen araştırma bulguları, bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla benzer bir biçimde, siber zorbalığa dahil olma düzeyine ilişkin elde edilen oranların küçümsenemeyecek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ergenlerin siber zorbalığa dahil olmasında rol oynayan önemli bir etkenin “anonimlik” olduğu görülmektedir. Çevrimiçi iletişimin yapısı, bireylerin kimliğini gizleyerek diğer bireylerle iletişim kurmasını mümkün kılmaktadır. Bireylerin kimliğini gizleyebilmesi, çevrimiçi ortamdaki saldırgan davranışlarının artmasına neden olan önemli faktörlerden biridir (Kowalski ve Limber, 2007). Siber zorbalık sürecinde zorbanın kimliğinin gizli olması durumu siber zorbalığın gerçek kaynağının belirlenmesini zorlaştırarak bu davranışların açık veya gizli biçimde

sergilenmesine yol açmaktadır (Chadwick, 2014). Anonimlik ile siber zorbalığa dahil olma arasındaki ilişki, siber zorbalık kuramlarından yararlanılarak açıklanabilir. Genel Saldırganlık Kuramı'na (Anderson ve Bushman, 2002) göre bireylerin algıladığı anonimlik, kimliğinin gizli kalmasını sağlaması yönüyle zorbanın saldırganca davranışlarını teşvik eden bir durumsal özellik olması nedeniyle zorbalığın görülme düzeyini arttırmaktadır. Benzer şekilde, Runions ve diğerleri (2013) tarafından siber zorbalığa uyarlanan Sosyal Bilgi İşleme Modeli'ne (Dodge ve diğerleri, 1986; Dodge ve Coie, 1987) göre anonimlik, sosyal normların etkisini azaltarak bireylerin öz denetim düzeyini düşürdüğü için siber zorbalık davranışlarını arttıran önemli bir faktördür. Bu kurama göre saldırganca davranışlar sergilediğinde kimliğinin açığa çıkmayacağını düşünen bireyler davranışlarının sosyal normlara uygun olmasına daha az dikkat edeceği için daha fazla zorbalık yapar (Smith ve diğerleri, 2008). Barlett ve Gentile Siber Zorbalık Kuramı'nda (Barlett ve Gentile, 2012) ise zorbaların ceza almaktan kaçınmasını kolaylaştırması nedeniyle algılanan anonimliğin siber zorbalık davranışlarına neden olduğu savunulmaktadır. Siber zorbalığı açıklayan kuramlarda da görüldüğü üzere anonimlik, siber zorbalık davranışlarının ortaya çıkma olasılığını arttırmakta; çevrimiçi iletişimde kimliğinin gizli olduğunu hisseden bireyler daha fazla siber zorbalık davranışları sergilemektedirler.

Çevrimiçi iletişimin siber zorbalık davranışlarına neden olabilecek diğer bir niteliği ise sosyal davranışların anlamının yüz yüze iletişimdeki kadar anlaşılabilmesidir. Yüz yüze etkileşim olanağının sınırlı olması nedeniyle yüz ifadesi ve ses tonu gibi sosyal ipuçlarının yeterince aktarılamaması, siber zorbalık düzeyini arttırmaktadır (Ang ve Goh, 2010; Mishna ve diğerleri, 2009a). Sosyal Bilgi İşleme Modeli'ne göre (Dodge ve diğerleri, 1986; Dodge ve Coie, 1987) de çevrimiçi iletişimde ses tonu, yüz ifadesi ve tonlama gibi sosyal ipuçlarının verimli bir şekilde aktarılamaması nedeniyle mesajların yanlış yorumlanabilmesi siber zorbalık davranışlarına yol açabilir. Çevrimiçi ortamda sosyal ipuçlarının yeterince aktarılamamasının siber zorbalık üzerindeki diğer bir etkisi ise siber zorbalık sürecinin mağdurdaki olumsuz etkisinin zorba tarafından gözlenememesidir. "Barlett ve Gentile Siber Zorbalık Kuramı" (Barlett ve Gentile, 2012) zorbanın mağdurda yara veya morluk gibi gözle görülebilir bir iz bırakmaması ve mağdurda neden olduğu etkiye tanık olmak zorunda olmaması durumunun siber zorbalık davranışlarını arttırdığını belirtmektedir. Bu nedenle yüz yüze yapılan akran zorbalığıyla kıyaslandığında siber zorbalık sürecinde zorbalar daha az vicdan azabı duymakta (Slonje ve diğerleri, 2012), neredeyse hiç suçluluk hissetmemekte ve zorbalık davranışlarından vazgeçmemektedirler (Mishna ve diğerleri, 2009a, 2009b). Çevrimiçi iletişimin sosyal ipuçlarının aktarılması konusundaki bu zayıf yönü ergenlerin zorbalık yapmasını ve zorbalığa uğradığı zaman zorbalık yaparak karşılık verme olasılığını arttırmaktadır (Ang ve Goh, 2010; Mishna ve diğerleri, 2009b).

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu ise siber mağduriyet, akran zorbalığı ve karanlık üçlünün siber zorba olan ve olmayan ergenleri %78.7 oranında doğru yordadığıdır. Bu orana sırasıyla siber mağduriyet, akran zorbalığı, psikopati ve Makyavelizm değişkenleri anlamlı katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasında siber mağduriyetin ve yüz yüze sergilenen zorbalık davranışlarının kritik bir etkisinin olduğu söylenebilir. Siber mağduriyet, siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasında siber zorba olan ergenlerin lehine katkı sağlamaktadır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, alanyazında siber zorbalık ile siber mağduriyet arasında pozitif yönde ilişki olduğunu gösteren araştırma bulguları (Bingöl ve Tanrikulu, 2014; Erdur-Baker, 2010; Eroğlu ve Güler, 2015; Padır

ve diğerleri, 2015; Peker ve diğerleri, 2012; Sticca ve diğerleri, 2012; Şahin ve diğerleri, 2012; Taştekin ve Bayhan, 2018; Ünlü ve diğerleri, 2019; Varghese ve Pistole, 2017) ile tutarlılık göstermektedir. Siber zorbalığın en önemli risk faktörlerinden birinin siber mağduriyet olduğu belirtilmektedir. Çevrimiçi iletişim ortamlarında zorbalık mağduru olan aynı ergenler, zorbalık davranışları da sergileyebilmektedir (Kowalski ve Limber, 2007; Ybarra ve Mitchell, 2004). Kowalski ve diğerleri (2008) ergenlerin, kendisine kötü davranan bireylerden sanal ortamda intikam alma güdüsüyle siber zorbalık yaptığını belirtmektedir. Dolayısıyla siber mağdurlar kendilerine çevrimiçi iletişim aracılığıyla zorbalık yapan bireylerden intikam almak amacıyla siber zorbalığa başvurabilmektedir (Hinduja ve Patchin, 2005; Kowalski ve diğerleri, 2012, 2014; Livingstone ve diğerleri, 2011; Mishna ve diğerleri, 2012; Staude-Müller ve diğerleri, 2009; Ybarra ve Mitchell, 2007).

Siber zorbalığı açıklamak amacıyla kullanılan kuramlardan bazıları, siber mağdurların siber zorbalara nasıl dönüştüğünü açıklamak suretiyle siber mağduriyetin siber zorbalık üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Agnew'in (1992) Genel Gerilim Kuramı'na göre bireylerin yaşadığı birçok deneyim gerilime neden olmakta, bu gerilime karşı bir başa çıkma veya uyum sağlama mekanizması olarak intikam alma veya suça yönelme davranışları dahilinde ise zorbalık davranışları ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle, bireylerin siber mağduriyet yaşamaları da gerilime neden olabilecek bir deneyim olduğundan siber zorbalık davranışlarına yol açacağı söylenebilir. Genel Saldırganlık Kuramı'nda (Anderson ve Bushman, 2002) ise zorbalık mağdurlarının duygusal ve zihinsel açıdan yeterli durumdaysa davranışlarını kontrol edebildiği; fakat duygusal ve zihinsel anlamda yetersizlik duyuyorsa bu süreçte stres hissederek zorbalık davranışlarına başvurabileceği belirtilmiştir. Bu bilgilere dayanarak, birçok ergenin siber mağduriyet yaşadıkdan sonra siber zorbalık davranışları sergilediği; bu nedenle siber mağdurlara yönelik önleme ve müdahale programlarının siber zorbalıların sayısını azaltabileceği savunulabilir.

Siber zorba olan ve olmayan ergenlerin öngörülmesine önemli katkılar sağlayan diğer bir değişkenin akran zorbalığı olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç, alanyazındaki bulgularla tutarlılık göstermektedir. Siber zorbalık ile akran zorbalığı arasında pozitif yönde ilişkiye işaret eden (Kocatürk ve Türk-Kurtça, 2021; Sticca ve diğerleri, 2012; Topçu ve Erdur-Baker, 2012; Wong ve diğerleri, 2014; Wright ve diğerleri, 2020; Ybarra ve Mitchell, 2007) ve akran zorbalığındaki statülerin (zorba, mağdur ve zorba/mağdur) siber zorbalıkta da aynı statüyü yordadığını bildiren (Burnukara ve Uçanok, 2012; Hinduja ve Patchin, 2008; Juvonen ve Gross, 2008; Raskauskas ve Stoltz, 2007) araştırmalar, alanyazında mevcuttur. Zorbalığın yüz yüze ve çevrimiçi hali, birbiri ile yakından ilişkili davranışlar olarak değerlendirilmektedir. Siber zorbalık sonucunda çevrimiçi ortamda istediği sonucu elde edemeyen gençler, hedef olarak seçtiği kişiyle okul gibi ortamlarda yüz yüze olduğu için daha yakından etkileşim kurarak zorbalık davranışlarına devam edebilir; üstelik siber zorbanın kimliği çevrimiçi ortamda gizli kaldıysa yüz yüze zorbalık davranışlarını daha şiddetli biçimde sergiler (Beran ve Li, 2005). Öte yandan bilgisayarlar ve cep telefonları gibi iletişim araçları, zorbalığın okul gibi ortamlarla sınırlı olan kapsamını genişleterek çevrimiçi ortamlarda tüm gün boyunca kesintisiz olarak karşılaşılabilecek bir durum haline getirmiştir (Mishna ve diğerleri, 2009b). Bu nedenle yüz yüze başlayan zorbalık davranışları, çevrimiçi ortamda da devam eder hale gelmiştir (Li, 2007). Buradan hareketle, siber zorbalığın yordanmasında akran zorbalığının rolüne dair bu araştırmada elde edilen sonuç, yüz yüze başlayan akran zorbalığının çoğu zaman çevrimiçi

ortamda da sürmesi ile açıklanabilir. Bu durum ise siber zorbalık davranışlarına yönelik gerçekleştirilecek önleme ve müdahale çalışmalarının planlanmasında dikkate değer bir husus olarak değerlendirilebilir.

Bu araştırmada siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasına katkı sağladığı belirlenen diğer değişkenler, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden Makyavelizm ve psikopatidir. Araştırmanın bu sonucu, alanyazında siber zorbalık ile Makyavelizm ve psikopati arasında pozitif yönde ilişki olduğunu bildiren birtakım araştırma bulgularıyla (Balakrishnan ve diğerleri, 2019; Brown ve diğerleri, 2019; Goodboy ve Martin, 2015; Hajlo ve diğerleri, 2015; Nocera ve Dahlen, 2020; Öztürk, 2020; Safaria ve diğerleri, 2020; Schade ve diğerleri, 2021; Wright ve diğerleri, 2020) benzerlik göstermektedir. Makyavelizm, suçu dışsallaştırma, duygusal soğukluk ve kişisel kazanç için başkalarını manipüle etmek amacıyla kişilerarası stratejileri kullanma ile karakterize bir kişilik özelliğidir (Paulhus ve Williams, 2002). Bu kişilik özelliğine sahip bireyler diğer insanları manipüle ederek dünyayı alaycı bir güvensizlik içerisinde görme ve başkalarının zayıflıklarından yararlanma eğiliminde olup diğer bireylerle yoğun duygusal ilişki kurmaktan rahatsızlık duyarlar (Ali ve Chamorro-Premuzic, 2010; Barlow ve diğerleri, 2010). Makyavelizme benzer şekilde psikopati kişilik özelliği baskın bireyler de kendi çıkarları için başkalarını manipüle etme amacıyla kişilerarası ilişkilerde iğneleme yapma veya samimiyet kurma, yıkıcı davranışlar, yüksek dürtüsellik, pervasızlık ve ahlak dışı davranışlar sergileme eğilimine sahiptir (Hare, 1999). Ayrıca bu bireyler empati düzeylerinin düşük olması nedeniyle başkalarına karşı sergiledikleri davranışlarından dolayı suçluluk, vicdan azabı veya pişmanlık duymazlar (Del Gaizo ve Falkenbach, 2008; Mahmut ve diğerleri, 2008; Williams ve Paulhus, 2004). Makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerine özgü bahsedilen tüm bu niteliklerin siber zorbalık davranışlarını arttırabileceği söylenebilir (Safaria ve diğerleri, 2020). Bunlara ek olarak, Makyavelizm özelliği baskın bireylerin aldatma eğilimine sahip olduğu bilinmektedir (Christie ve Geis, 1970). Makyavelist bireyler, çevrimiçi ortamlarda hedef olarak seçtikleri kişileri kimliğini gizleyerek aldatma yoluyla siber zorbalık davranışları sergileyebilir. Dolayısıyla Makyavelizm kişilik özelliğinin bazen kendini siber zorbalık davranışları biçiminde gösterebileceği söylenebilir. Sonuç olarak karanlık üçlü kişilik özelliklerinin siber zorbalık düzeyinin artmasında rolü olduğu, bu kişilik özelliklerinden Makyavelizm ve psikopati boyutu baskın ergenlerin siber zorbalık davranışlarına daha sık başvurabileceği ifade edilebilir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinden bir diğeri olan narsisizmin siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasına anlamlı düzeyde katkısının bulunmadığı, bu araştırmadan elde edilen diğer bir bulgudur. Alanyazında bu bulguyu destekleyen araştırma bulguları (Goodboy ve Martin, 2015; Pabian ve diğerleri, 2015; Öztürk, 2020; Van Geel ve diğerleri, 2017) mevcut olmakla beraber bu bulguyla örtüşmeyen araştırma bulgularının (Brown ve diğerleri, 2019; Nocera ve Dahlen, 2020; Safaria ve diğerleri, 2020) da mevcut olduğu görülmektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulguların alanyazındaki bazı araştırmalarla örtüşmemesi durumu, araştırmalarda narsisizmi ölçmek amacıyla farklı ölçme araçlarının kullanılması ile açıklanabilir. Bu araştırmada Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu'nun narsisizm alt boyutundaki maddeler daha çok kendini aşırı sevme, kendini beğenmişlik ve üstün görme özelliklerine odaklanmaktadır. Fakat narsisizmin bu özelliklerinin yanında düşük düzeyde dürüstlük (Blair ve diğerleri, 2008), eleştirildikleri veya dışlandıkları zaman saldırgan tutum benimseme (Buffardi ve Campbell, 2008), kendisine ayrıcalık gösterilme isteği, diğer insanları değersiz görme, kendi çıkarı için diğer insanları kullanma ve hatta sömürme (Morf ve

Rhodewalt, 1993, 2001) gibi özellikleri de bulunmaktadır. Örneğin Ang ve diğerleri (2010) sömürücü narsisizmin siber zorbalığın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu belirlemiştir. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu'nda sömürücülük özelliği daha çok Makyavelizm ve psikopati alt boyutlarındaki maddeler ile temsil edilmektedir. Nitekim daha önce de bahsedildiği üzere, bu araştırmada Makyavelizm ve psikopatinin siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasına anlamlı katkılar sağladığı bulunmuştur. Fakat siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasına Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Türkçe Formu'nun narsisizm alt boyutunda narsisizmin odaklanılan özellikleri olan kendini aşırı sevme, kendini beğenmişlik ve üstün görme özelliklerinin anlamlı katkı sağlamadığı söylenebilir. Narsisizmin kendini aşırı sevme, kendini beğenmişlik ve üstün görme haricindeki diğer özelliklerinin siber zorba olan ve olmayan ergenlerin yordanmasına anlamlı katkı sağlayıp sağlamadığını ortaya çıkarmak amacıyla narsisizmin tüm özelliklerini değerlendirebilecek nitelikte ölçme araçlarının kullanılacağı araştırmaların yürütülmesi gerektiği söylenebilir.

Siber zorbalıkla mücadeleyle yönelik gerçekleştirilecek müdahalelerin planlanması süreçlerine bu araştırmada elde edilen sonuçlar katkıda bulunabilir. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet oranlarının göz ardı edilemeyecek düzeylerde olması, gençlerin çevrimiçi ortamlarda öncelikle olumlu ve saygılı bir iletişim tarzı benimsemesi konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerindeki psikolojik danışmanların bu amaca yönelik yapacakları müdahale ve etkinlikler, siber zorbalık oranlarının azalmasına yardımcı olabilir. Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerindeki psikolojik danışmanların odaklanması gereken diğer bir husus ise siber zorbalığın önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik müdahale ve etkinliklere akran zorbalılarının da dahil edilmesidir. Nitekim yüz yüze başlayan zorbalık davranışlarının çevrimiçi ortamda da devam ettiği düşünülmektedir. Bu kapsamda duygu eğitimi, empati, bilişsel çarpıtmaların ortadan kaldırılması, çatışma çözme, sosyal beceri, karar verme becerileri ve kültürel uyum konularında görüş ve önerilerin paylaşıldığı toplantılar yapılmasının ve drama yönteminin kullanılmasının faydalı olabileceği belirtilmektedir (Beale ve Hall, 2017; Yaman ve diğerleri, 2011). Benzer şekilde, akran zorbalılarının yanında siber mağdurlar da siber zorbalığın önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik müdahale ve etkinliklere dahil edilmelidir. Ayrıca gençlerin sosyal medya hesaplarına ait ayarların "güvenli" konumda tutulması (Baştürk, 2020), çevrimiçi ortamlarda şifreler ve kişisel bilgilerin paylaşılmaması, tanınmayan kişilerden gelen mesaj ve arkadaşlık isteklerine dikkatli yaklaşılması, zorbalık içerikli mesajların cevaplanmaması ve mesajı gönderen kişinin hesabının engellenmesi gerektiği (Hunter, 2012; Keith ve Martin, 2005; Raskauskas ve Stolz, 2007; Wolfsberg, 2006) konularında bilgilendirilmesi, siber mağduriyeti önleyebileceğinden siber zorbalık düzeyini de azaltabilir. Üniversite öğrencilerinin başta empati olmak üzere güvengenlik, iletişim becerileri ve öz kontrol gibi özelliklerini artırıcı etkinliklerin üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerindeki psikolojik danışmanlar tarafından gerçekleştirilmesi, Makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerinin baskın hale gelmesini önleyeceği için siber zorbalık davranışlarının kontrol altına alınmasına da yardımcı olabilir.

Bu araştırmada elde edilen veriler, İnönü Üniversitesinde öğrenim görmekte olan ve geç ergenlik dönemindeki bireylerle sınırlıdır. Farklı üniversitelerdeki veya ortaokul, lise gibi daha alt eğitim kademesindeki bireylerle benzer araştırmalar yürütülüp bu araştırmaların sonuçlarının karşılaştırılması siber zorbalık davranışlarıyla ilişkili faktörlerin belirlenmesine

yardımcı olabilir. Bu araştırmada uygun örnekleme yönteminin kullanılması diğer bir sınırlılıktır. Özellikle seçkisiz örnekleme yöntemleri kullanılarak yürütülecek benzer araştırmalardan elde edilecek sonuçlar hiç şüphesiz daha genellenebilir olacaktır. Siber zorbalık davranışlarına neden olan faktörleri daha derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırmalar yürütülebilir. Siber zorbalık ile ilişkili olduğu düşünölen değişkenler arasındaki nedenselliğe dayalı ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla boylamsal ve deneysel araştırmalar yürütülebilir. Araştırmada test edilen lojistik regresyon modeline ergenlerin iletişim teknolojilerini kullanım düzeyi de dahil edilebilir. Nitekim iletişim teknolojilerinin kullanım düzeyi siber zorbalık davranışlarının açıklanmasında kritik katkılar sağlamaktadır (Hinduja ve Patchin, 2009; Mishna ve diğerleri, 2012; Palfrey ve Gasser, 2008; Sticca ve diğerleri, 2013; Topcu ve diğerleri, 2008). Bu araştırmada narsisizmi ölçmek amacıyla kullanılan maddeler daha çok kendini aşırı sevme, kendini beğenmişlik ve üstün görme özelliklerine odaklanırken narsisizmin diğer özelliklerine ilişkin maddeler içermemektedir. Narsisizmin tüm özelliklerinin değerlendirildiği bir ölçme aracı kullanılmak suretiyle veri toplanarak lojistik regresyon modeli tekrar test edilebilir. Gelecekteki siber zorbalık davranışlarının öngörölmesine katkıda bulunabileceği için siber zorbalık davranışlarına yönelik tutumların da incelendiği araştırmalar yürütülebilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu'ndan (25.03.2021 tarihli 2021/7-23 sayılı karar) etik izin alınmıştır.

Kaynakça/References

- Agnew, R. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30(1), 47-87. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1992.tb01093.x>
- Ali, F. & Chamorro-Premuzic, T. (2010). Investigating theory of mind deficits in nonclinical psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 49(3), 169-174. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.03.027>
- Anderson, C. A. & Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 27-51. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135231>
- Ang, R. P. & Goh, D. H. (2010). Cyberbullying among adolescents: The role of affective and cognitive empathy, and gender. *Child Psychiatry & Human Development*, 41, 387-397. <http://doi.org/10.1007/s10578-010-0176-3>
- Ang, R. P., Tan, K. A. & Mansor, A. T. (2010). Normative beliefs about aggression as a mediator of narcissistic exploitativeness and cyberbullying. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 2619-2634. <https://doi.org/10.1177/0886260510388286>
- Arıca, O. T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 167-184.
- Arslan, N. (2017). Peer bullying among high school students: Turkish Version of Bullying Scale. *Turkish Online Journal of Educational Technology. Special Issue for INTE 2017*, 853-857.
- Aslanbay, M. (2006). *A compulsive consumption: Internet use addiction tendency. The case of Turkish high school students*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Azami, M. S. & Taremiyan, F. (2021). Risk factors associated with cyberbullying, cybervictimization, and cyberbullying-victimization in Iran's high school students. *Iranian Journal of Psychiatry*, 16(3), 343-352. <https://doi.org/10.18502/ijps.v16i3.6261>
- Balakrishnan, V., Khan, S., Fernandez, T., & Arabnia, H. R. (2019). Cyberbullying detection on twitter using Big Five and Dark Triad features. *Personality and Individual Differences*, 141, 252-257. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.01.024>
- Barlett, C. P. & Gentile, D. A. (2012). Attacking others online: The formation of cyberbullying in late adolescence. *Psychology of Popular Media Culture*, 1(2), 123-135. <https://doi.org/10.1037/a0028113>
- Barlow, A., Qualter, P. & Stylianou, M. (2010). Relationships between Machiavellianism, emotional intelligence and theory of mind in children. *Personality and Individual Differences*, 48(1), 78-82. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.08.021>
- Beale, A. V. & Hall, K. R. (2007). Cyberbullying: What school administrators (and parents) can do. *The Cleaning House: A Journal of Education Strategies, Issues and Ideas*, 81(1), 8-12. <http://doi.org/10.3200/TCHS.81.1.8-12>
- Beran, T. & Li, Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behaviour. *Journal of Educational Computing Research*, 32(3), 265-277. <http://doi.org/10.2190/8YQM-B04H-PG4D-BLLH>
- Berson, I. & Berson, M. (2003). Digital literacy for effective citizenship. *Social Education*, 67(3), 164-167.

- Bingöl, N. ve Tanrıkulu, T. (2014). Siber zorba ve mağdur olma ile algılanan sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 43, 261-277.
- Blair, C. A., Hoffman, B. J. & Helland, K. R. (2008). Narcissism in organizations: A multisource appraisal reflects different perspectives. *Human Performance*, 21, 254-276. <https://doi.org/10.1080/08959280802137705>
- Brown, W. M., Hazraty, S. & Palasinski, M. (2019). Examining the Dark Tetrad and its links to cyberbullying. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. 22(8), 552-557. <http://doi.org/10.1089/cyber.2019.0172>
- Buckingham, D. (2002) The Electronic Generation? Children and New Media. In L. A. Lievrouw & S. Livingstone (Eds.), *The Handbook of New Media* (pp. 77-89). London: Sage.
- Buffardi, L. E. & Campbell, W. K. (2008). Narcissism and social networking sites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 1303-1314. <https://doi.org/10.1177/0146167208320061>
- Burnukara, P. ve Uçanok, Z. (2012). Okul ortamı ve sanal ortamda meydana gelen akran zorbalığı ne ölçüde örtüşüyor? *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(69), 81-96.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 13. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Chadwick, S. (2014). *Impacts of Cyberbullying, Building Social and Emotional Resilience in Schools*. First Edition. Springer Cham Heidelberg New York Dordrecht London. <http://doi.org/10.1007/978-3-319-04031-8>
- Chisholm, J. F. (2014). Review of the status of cyberbullying and cyberbullying prevention. *Journal of Information Systems Education*, 25(1), 77-87.
- Christie, R. & Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Çalışkan-Pala, S., Ünsal, A., Öztürk-Emiral, G., Demirtaş Z., Akbulut-Zencirci, S., Tozun, M. & Arslantaş, D. (2021). Evaluation of cyberbullying and multidimensional perceived social support levels in high school students of Turkey. *Journal of Istanbul Faculty of Medicine*, 84(1), 104-112. <http://doi.org/10.26650/IUITFD.2019.0106>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. 5. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Csikszentmihalyi, M. (2022). Adolescence. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/science/adolescence> 10 Haziran 2022'de alınmıştır.
- David-Ferdon, C. & Hertz, M. F. (2007). Electronic media, violence, and adolescents: An emerging public health problem. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 1-5. <http://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.08.020>
- Dehue, F., Bolman, C. & Völlink, T. (2008). Cyberbullying: Youngsters' experiences and parental perception. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(2), 217-223. <http://doi.org/10.1089/cpb.2007.0008>
- Del Gaizo, A. L. & Falkenbach, D. M. (2008). Primary and secondary psychopathic-traits and their relationship to perception and experience of emotion. *Personality and Individual Differences*, 45(3), 206-212. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.03.019>
- Dilmaç, B. (2009). Sanal zorbalığı yordayan psikolojik ihtiyaçlar: Lisans öğrencileri için bir ön çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1291-1325.

- Dodge, K. A. & Coie, J. D. (1987). Social-information-processing factors in reactive and proactive aggression in children's peer groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1146-1158. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.53.6.1146>
- Dodge, K. A., Pettit, G. S., McClaskey, C. L., Brown, M. M. & Gottman, J. M. (1986). Social competence in children. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 51(2), i-85. <https://doi.org/10.2307/1165906>
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO). (2022). *Adolescent health in the South-East Asia Region*. <https://www.who.int/southeastasia/health-topics/adolescent-health> 10 Haziran 2022'de alınmıştır.
- Elbozan-Cumurcu, B. ve Kaya, B. (2004). Trikotilomani, cilt yolma bozukluğu ve patolojik internet kullanımı olan bir olgu. *Klinik Psikiyatri* 7, 127-131.
- Erdur-Baker, Ö. (2010). Cyberbullying and its correlation to traditional bullying, gender and frequent and risky usage of internet-mediated communication tools. *New Media & Society*, 12(1), 109-125. <http://doi.org/10.1177/1461444809341260>
- Erdur-Baker, Ö. ve Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31-42.
- Eroğlu, Y. ve Güler, N. (2015). Koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5(3), 118-129. <http://doi.org/10.19126/suje.56594>
- Facer, K. & Furlong R. (2001). Beyond the myth of the "cyberkid": young people at the margins of the information revolution. *Journal of Youth Studies* 4(4), 451-469. <https://doi.org/10.1080/13676260120101905>
- Facer, K., Sutherland, R., Furlong, R. & Furlong, J. (2001). What's the point of using computers? The development of young people's computer expertise in the home. *New Media & Society*, 3(2), 199-219. <https://doi.org/10.1177/1461444801003002004>
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. Second Edition. London, UK: Sage Publications, Inc.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. 8th Edition. New York: McGraw-Hill.
- Goodboy, A. K. & Martin, M. M. (2015). The personality profile of a cyberbully: Examining the Dark Triad. *Computers in Human Behavior*, 49, 1-4. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2015.02.052>
- Hajlo, N., Ghasem-Nejad, M. A., Jangi, S. & Ansar-Hossain, S. (2015). Relationship between the dark triad personality and cyber bullying in student internet users. *Journal of Kermanshah University of Medical Sciences*, 19(1), 24-31. <http://doi.org/10.22110/jkums.v19i1.2241>
- Hare, R. D. (1999). *Without conscience: The disturbing world of the psychopaths among us*. First Edition. New York: Guilford Press.
- Hare, R. D. & Neumann, C. S. (2009). Psychopathy: Assessment and forensic implications. *Canadian Journal of Psychiatry*, 54, 791-802. <https://doi.org/10.1177/070674370905401202>
- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2005). Research summary: Cyberbullying victimization. Preliminary findings from an online survey of Internet-using adolescents. https://cyberbullying.org/cyberbullying_victimization.pdf 6 Ocak 2022'de alınmıştır.

- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization, *Deviant Behavior*, 29(2), 129-156. <http://doi.org/10.1080/01639620701457816>
- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2009). *Bullying Beyond the Schoolyard: Preventing and Responding to Cyberbullying*. California: Corwin Press.
- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2013). Social influences on cyberbullying behaviors among middle and high school students. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 711–722. <http://doi.org/10.1007/s10964-012-9902-4>
- Hosmer, D. W. & Lemeshow, S. (2000). *Applied logistic regression*. New York: Wiley.
- Jones, D. N. & Paulhus, D. L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21, 28-41. <http://doi.org/10.1177/1073191113514105>
- Juvonen, J. & Gross, E. F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace. *Journal of School Health*, 78(9), 496-505. <http://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2008.00335.x>
- Kemp, S. (2022). Digital 2022: Another year of bumper growth. *We Are Social*. <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/> 6 Haziran 2022'de alınmıştır.
- Kocatürk, M. ve Türk-Kurtça, T. (2021). Akran zorbalığı ve mağduriyeti, siber zorbalık, ahlaki uzaklaşma ve empatik ilgi arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(79), 1123-1136. <https://doi.org/10.17755/esosder.834590>
- Kowalski, R. M. & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 22-30. <http://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.08.017>
- Kowalski, R. M., Limber, S. P. & Agatston, P. W. (2008) *Cyber Bullying: Bullying in The Digital Age*. First Edition. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Kowalski, R. M., Morgan, C. A. & Limber, S. P. (2012). Traditional bullying as a potential warning sign of cyberbullying. *School Psychology International*, 33(5), 505–519. <http://doi.org/10.1177/0143034312445244>
- Jonason, P. K., Lyons, M., Bethell, E. J. & Ross, R. (2013). Different routes to limited empathy in the sexes: Examining the links between the Dark Triad and empathy. *Personality and Individual Differences*, 54(5), 572-576. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2012.11.009>
- Li, Q. (2006). Cyberbullying in schools: A research of gender differences. *School Psychology International*, 27, 157-170. <http://doi.org/10.1177/0143034306064547>
- Li, Q. (2007). Bullying in the new playground: Research into cyberbullying and cyber victimisation. *Australasian Journal of Educational Technology*, 23(4), 435-454. <https://doi.org/10.14742/ajet.1245>
- Livingstone, S. (2003). Children's use of the internet: Reflections on the emerging research agenda. *New Media & Society* 5(2), 147-166. <https://doi.org/10.1177/1461444803005002001>
- Mahmut, M. K., Homewood, J. & Stevenson, R. J. (2008). The characteristics of non-criminals with high psychopathy traits: Are they similar to criminal psychopaths?. *Journal of Research in Personality*, 42(3), 679-692. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.09.002>

- Mertler, C. A., Vannatta, R. A. & LaVenía, K. N. (2021). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation*. 7th Edition. New York: Routledge.
- Mishna, F., Khoury-Kassabri, M., Gadalla, T. & Daciuk, J. (2012). Risk factors for involvement in cyber bullying: Victims, bullies and bully-victims. *Children and Youth Services Review*, 34(1), 63-70. <http://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2011.08.032>
- Mishna, F., McLuckie, A. & Saini, M. (2009a). Real world dangers in an online reality: A qualitative study examining online relationships and cyber abuse. *Social Work Research*, 33(2), 107–118. <https://doi.org/10.1093/swr/33.2.107>
- Mishna, F., Saini, M., & Solomon, S. (2009b). Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*, 31, 1222–1228. <https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2009.05.004>
- Morf, C. C. & Rhodewalt, F. (1993). Narcissism and self-evaluation maintenance: Explorations in object relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19, 668–676. <https://doi.org/10.1177/0146167293196001>
- Morf, C. C. & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model, *Psychological Inquiry*, 12, 177-196. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1204_1
- Morgan, G. A., Vaske, J. J., Gliner, J. A., & Harmon, R. J. (2003). Logistic regression and discriminant analysis use and interpretation. *Child and Adolescent Psychiatry*, 42, 994–997. <https://doi.org/10.1097/01.CHI.0000046896.27264.0F>
- Nocera, T. & Dahlen, E. (2020). Dark triad personality traits in cyber aggression among college students. *Violence and Victims*, 35(4), 524-538. <https://doi.org/10.1891/VV-D-18-00058>
- Olweus, D. (1993). *Bullying at School: What We Know and What We can Do*. First Edition. Oxford: Blackwell Publishing.
- Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K. & Ardiç, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of Dark Triad Dirty Dozen (DTDD-T), Short Dark Triad (SD3-T), and Single Item Narcissism Scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11-14. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2017.05.019>
- Öztürk, M. (2020). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve mağduriyet yaşantılarında karanlık üçlü kişilik özellikleri ve dürtüsellüğün etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y. ve Kalyoncu, Ö. A. (2007). İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8, 36-41.
- Pabian, S., De Backer, C. J. S. & Vandebosch, H. (2015). Dark Triad personality traits and adolescent cyber-aggression. *Personality and Individual Differences*, 75, 41–46. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.015>
- Padır, M. A., Eroğlu, Y. ve Çalışkan, M. (2015). Ergenlerde öznel mutluluk ile siber zorbalık ve mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 2(1), 32-51.
- Palfrey, J. & Gasser, U. (2008). *Born digital: Understanding the first generation of digital natives*. New York: Basic Books.
- Patton, D. U., Hong, J. S., Ranney, M., Patel, S., Kelley, C., Eschmann, R. & Washington, T. (2014). Social media as a vector for youth violence: A review of the literature. *Computers in Human Behavior*, 35, 548-553. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2014.02.043>

- Paulhus, D. L. & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556–563. [http://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](http://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Peker, A., Eroğlu, Y. ve Ada, Ş. (2012). Ergenlerde siber zorbalığın ve mağduriyetin yordayıcılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 185-206.
- Perren, S., Corcoran, L., McGuckin, C., Cowie, H., Dehue, F., Völlink, T., Garcia, D., Sevcikova, A. & Tsatsou, P. (2012). Tackling cyberbullying: Review of empirical evidence regarding successful responses by students, parents, and schools. *International Journal of Conflict and Violence*, 6(2), 283-293. <http://doi.org/10.4119/UNIBI/ijcv.244>
- Radovic, A., Gmelin, T., Stein, B. D. & Miller, E. (2017). Depressed adolescents' positive and negative use of social media. *Journal of Adolescence*, 55, 5-15. <http://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.12.002>
- Raskauskas, J. & Stoltz, A. D. (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental Psychology*, 43(3), 564. <http://doi.org/10.1037/0012-1649.43.3.564>
- Runions, K., Shapka, J. D., Dooley, J. & Modecki, K. (2013). Cyber-aggression and victimization and social information processing: Integrating the medium and the message. *Psychology of Violence*, 3(1), 9-26. <https://doi.org/10.1037/a0034503>
- Safaria, T., Lubabin, F., Purwandari, E., Ratnaningsih, E. Z., Khairani, M., Saputra, N. E., Rahmawati, E. I., Esita, Z., Nazriani, D., Miftahuddin, M. & Mariyati, L. I. (2020). The role of dark triad personality on cyberbullying: Is it still a problem?. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 9(2), 4256-4260.
- Schade, E. C., Voracek, M. & Tran, U. S. (2021). The nexus of the dark triad personality traits with cyberbullying, empathy, and emotional intelligence: A structural-equation modeling approach. *Frontiers in Psychology*, 12(659282), 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.659282>
- Sefton-Green, J. & Buckingham, D. (1998). Digital Visions: Children's "Creative" Uses of Multimedia Technologies. In J. Sefton-Green (Ed.) *Digital Diversions* (pp. 62-83). London: UCL Press.
- Shaw, T., Dooley, J. J., Cross, D., Zubrick, S. R. & Waters, S. (2013). The Forms of Bullying Scale (FBS): Validity and reliability estimates for a measure of bullying victimization and perpetration in adolescence. *Psychological Assessment*, 25(4), 1045-1057. <http://doi.org/10.1037/a0032955>
- Slonje, R., Smith, P. K. & Frisén, A. (2012). Processes of cyberbullying, and feelings of remorse by bullies: A pilot study. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 244-259. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643670>
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376-385. <http://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>
- Sourander, A., Klomek, A. B., Ikonen, M., Lindroos, J., Luntamo, T., Koskelainen, M., Ristkari, T. & Helenius, H. (2010). Psychosocial risk factors associated with cyberbullying among adolescents: A population-based study. *Archives of General Psychiatry*, 67(7), 720-728. <http://doi.org/10.1001/archgenpsychiatry.2010.79>

- Staupe-Müller, F., Bliesener, T. & Novak, N. (2009). Cyberbullying und Opfererfahrungen von Kindern und Jugendlichen im Web 2.0. *Kinder- und Jugendschutz in Wissenschaft und Praxis*, 54(2), 42-47.
- Sticca, F., Ruggieri, S., Alsaker, F. & Perren, S. (2013). Longitudinal risk factors for cyberbullying in adolescence. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 23(1), 52-67. <http://doi.org/10.1002/casp.2136>
- Subrahmanyam, K., Garcia, E. C., Harsono, L. S., Li, J. S. & Lipana, L. (2009). In their words: Connecting online weblogs to developmental processes. *British Journal of Developmental Psychology*, 27, 219–245. <http://doi.org/10.1348/026151008X345979>
- Şahin, M., Aydın, B. & Sarı, S. V. (2012). Cyber bullying, cyber victimization and psychological symptoms: A study in adolescents. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 41(1), 53-59.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı* (Çev. Ed. M. Baloğlu). Altıncı Basımdan Çeviri. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tamborski, M. & Brown, R. P. (2011). The measurement of trait narcissism in social-personality research. In W. K. Campbell & J. D. Miller (Eds.), *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments* (pp. 133–140). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc.
- Tarpley, T. (2001). Children, the Internet, and Other New Technologies. In D. G. Singer & J. L. Singer (Eds.), *Handbook of Children and the Media* (pp. 547-556). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Taştekin, E. ve Bayhan, P. (2018). Ergenler arasındaki siber zorbalığın ve mağduriyetin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 5(2), 21-45.
- Tatlidil, H. (1996). Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel analiz. İkinci Baskı. Ankara: Cem Web Ofset.
- Topcu, Ç., Erdur-Baker, Ö. & Çapa-Aydın, Y. (2008). Examination of cyberbullying experiences among Turkish students from different school types. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(6), 643-648. <http://doi.org/10.1089/cpb.2007.0161>
- Topcu, Ç. & Erdur-Baker, Ö. (2012). Affective and cognitive empathy as mediators of gender differences in cyber and traditional bullying. *School Psychology International*, 33(5), 550-561. <https://doi.org/10.1177/0143034312446882>
- Topcu, Ç. & Erdur-Baker, Ö. (2018). RCBI-II: The second revision of the Revised Cyber Bullying Inventory. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 51(1), 32-41. <https://doi.org/10.1080/07481756.2017.1395705>
- Ünlü, S., Tuna, Y., Özbaş-Anbarlı, Z. ve Tosunay, D. (2019). Ergenlerde empati ve siber zorbalık-siber mağduriyet ilişkisi: Eskişehir’de özel okul öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 38-58.
- Valentine, G. & Holloway S. L. (2002). Cyberkids? Exploring children's identities and social networks in on-line and off-line worlds. *Annals of the Association of American Geographers*, 92(2), 302-319. <https://doi.org/10.1111/1467-8306.00292>
- Van Geel, M., Goemans, A., Toprak, F. & Vedder, P. (2017). Which personality traits are related to traditional bullying and cyberbullying? A study with the Big Five, Dark Triad and sadism. *Personality and Individual Differences*, 106, 231–235. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2016.10.063>

- Varghese, M. E. & Pistole, M. C. (2017). College student cyberbullying: Self-esteem, depression, loneliness, and attachment. *Journal of College Counseling, 20*, 7–21. <http://doi.org/10.1002/jocc.12055>
- Williams, K. M. & Paulhus, D. L. (2004). Factor structure of the Self-Report Psychopathy scale (SRP-II) in non-forensic samples. *Personality and Individual Differences, 37*(4), 765–778. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2003.11.004>
- Whittaker, E. & Kowalski, R. M. (2015). Cyberbullying via social media. *Journal of School Violence, 14*(1), 11-29. <http://doi.org/10.1080/15388220.2014.949377>
- Wong, D. S., Chan, H. C. O., & Cheng, C. H. (2014). Cyberbullying perpetration and victimization among adolescents in Hong Kong. *Children and Youth Services Review, 36*, 133–140. <http://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2013.11.006>
- Wright, M. F., Huang, Z., Wachs, S., Aoyama, I., Kamble, S., Soudi, S., Li, Z., Lei, L. & Shu, C. (2020) Associations between cyberbullying perpetration and the dark triad of personality traits: the moderating effect of country of origin and gender. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development, 30*(3), 242-256. <http://doi.org/10.1080/02185385.2020.1788979>
- Yaman, E., Erođlu, Y. ve Peker, A. (2011). *Başačkıma Stratejileriyle Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık*. Birinci Baskı. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ybarra, M. L. & Mitchell, K. J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors, and targets: A comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45*(7), 1308-1316. <http://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00328.x>
- Ybarra, M. L. & Mitchell, K. J. (2007). Prevalence and frequency of internet harassment instigation: Implications for adolescent health. *Journal of Adolescent Health, 41*(2), 189-195. <http://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.03.005>

İletişim/Correspondence

Dr. Rüstem Göktürk HAYLI
Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Elazığ
rghayli@firat.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Yüksel ÇIRAK
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya
yuksel.cirak@inonu.edu.tr